

Initiatiefvoorstel waardig welkom

Voorstel tot invulling van de kennismaking van Haagse statushouders met
Nederlandse waarden

‘Niet alleen onze taal, ook onze waarden’

Gewijzigd initiatiefvoorstel ChristenUnie/SGP-fractie

Den Haag, 16 februari 2017 (oorspronkelijke versie 9 juni 2016)

---

1. Inleiding

Tijdens het commissiedebat van 18 februari 2016 heeft de ChristenUnie/SGP-fractie gepleit voor waarden- en normenoverdracht aan statushouders die in Den Haag komen wonen. In het lokale debat met betrekking tot statushouders ging tot dat moment alle aandacht uit naar de praktische kant van integratie: het bieden van onderdak, het leren van de Nederlandse taal en het laten participeren van nieuwe Hagenaars. Enorm belangrijk natuurlijk, maar voor een geslaagde integratie is meer nodig. Het is essentieel dat vluchtelingen/statushouders niet alleen fysiek naar ons land en onze stad verhuizen, maar ook mentaal. En daarvoor is het kennen en erkennen van onze Nederlandse kernwaarden noodzakelijk.

De ChristenUnie/SGP-fractie deed tijdens het debat in februari daarom een concreet voorstel. Den Haag kan de kernwaarden van onze stad nadrukkelijker overbrengen aan nieuwkomers door waardenlessen te koppelen aan de taallessen die nieuwkomers volgen. Dat kan door een intensivering van de huidige waardenlessen die worden aangeboden door Vluchtelingenwerk. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de module "Kernwaarden van de Nederlandse samenleving"¹ van ProDemos en van de door deze organisatie voor gemeenten ontwikkelde toolbox Participatieverklaring². Wethouder Wijsmuller heeft tijdens het debat toegezegd om aan de slag te gaan met dit idee en de mogelijkheden te onderzoeken om ProDemos, maar ook VluchtelingenWerk, hierbij in te schakelen. Het plan is meegenomen in de Haagse aanpak Statushouders Sociaal Domein³. In die aanpak wordt gesproken over de noodzaak van een sluitende aanpak voor werk, taal/inburgering en participatie. Onderdeel hiervan is "kennismaking met de Nederlandse normen, waarden en gewoonten".

De ChristenUnie/SGP-fractie vroeg bij de technische vragenronde⁴ over deze aanpak naar de invulling van dit nieuwe onderdeel. Daarop antwoordde het college, dat *"binnen de Maatschappelijke Begeleiding die statushouders ontvangen van VluchtelingenWerk ook aandacht wordt besteed aan de in Nederland geldende waarden en normen. Vooruitlopend op een wijziging van de Wet inburgering is in het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom tussen VNG en Rijk afgesproken dat gemeenten de statushouders nadrukkelijker kennis zullen laten maken met de in ons land geldende waarden en normen met als doel dat zij middels het ondertekenen van een Participatieverklaring deze ook zullen respecteren. In het kader van deze afspraak is een voorstel in voorbereiding om alle inburgeringsplichtigen een workshop te laten volgen, waarin zij worden gewezen op hun rechten en plichten en op de fundamentele kernwaarden van de Nederlandse samenleving."* Dit antwoord is een veelbelovend begin. Dit initiatiefvoorstel gaat door op de door het college toegezegde en ingeslagen weg om Haagse statushouders onze Nederlandse waarden, normen en gewoonten over te brengen en biedt een nadere invulling en handreiking.

Allereerst wordt in paragraaf 2 de noodzaak onderstreept om onze kernwaarden over te dragen aan nieuwkomers, vervolgens worden in paragraaf 3 enkele kernwaarden concreet benoemd,

---

¹ <https://www.prodemos.nl/wp-content/uploads/2016/04/KERNWAARDEN-NEDERLANDS-S73-622356.pdf>

² <https://www.prodemos.nl/voor-gemeenten/burgerparticipatie/toolbox-participatieverklaring/>

³ RIS293919

⁴ RIS294203

waarna in paragraaf 4 de concrete voorstellen volgen. Ten slotte volgt het besluit dat aan de gemeenteraad van Den Haag wordt voorgelegd.

2. Noodzaak

In het de afgelopen jaren opgelaaide vluchtelingen- en integratiedebat ging het - afgezien van het (inter)nationale debat over of, in welke mate en waar oorlogsvluchtelingen moeten worden opgevangen - lokaal de eerste maanden steevast over de praktische kant van de integratie van de nieuwkomers: het regelen van onderdak, het leren van de Nederlandse taal en de participatie in de samenleving. Dat was een logische focus, maar er is meer nodig dan alleen deze sociaal-economische integratie. Sociaal-culturele integratie is zeker zo belangrijk. Het is een noodzakelijke vierde pijler in het integratiebeleid, naast de drie traditionele pijlers onderdak, taal en werk.

Haagse statushouders zijn fysiek naar ons land, naar onze stad verhuisd, maar het is ook nodig dat ze mentaal verhuizen. Mensen die naar ons land zijn gekomen en een status hebben gekregen, zijn oorlog en onderdrukking ontvlucht op zoek naar veiligheid. Maar dat maakt van deze vluchtelingen nog niet op voorhand allemaal vrijheidslievende mensen. Zij zijn lang niet altijd vertrouwd met de vrijheid van godsdienst, de vrijheid van meningsuiting en met de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Integendeel, vluchtelingen uit Syrië, Eritrea en andere landen uit het nabije oosten en noordelijk Afrika zijn vaak een cultuur van onvrijheid en ongelijkwaardigheid ontvlucht. Het kan dan ook moeite kosten om de mentale afstand met burgers van de ontvangende samenleving te overbruggen, zoals bijvoorbeeld te zien is bij Eritrese vluchtelingen.

De nieuwkomers komen terecht in een land, in een werelddeel, dat in grote mate gevormd is door christendom, humanisme en Verlichting. Met vrijheden, zoals de vrijheid van godsdienst, geboren in de onafhankelijkheidsstrijd tegen Spanje, onder aanvoering van Willem van Oranje. Standbeelden op het Plein en aan het Noordeinde herinneren ons daar zichtbaar aan. Die waarden hebben we hoog te houden. Niet omdat hier alles goed is gegaan - slavernij en vooral genocide liggen nog vers in ons Europese geheugen - maar omdat ze waardevol en het uitdragen en verdedigen waard zijn; waarden waarbij we met alle verschil in vrede en vrijheid met elkaar kunnen samenleven. Juist in onze stad met zoveel nationaliteiten en verschillen in etniciteit, met zoveel verschillende culturen en religies, zijn gemeenschappelijke waarden, een gemeenschappelijke basis, harder nodig dan ooit. Niet om verschillen tussen elkaar op te heffen, maar juist om met verschillen, soms pijnlijke, om te kunnen gaan. Alleen zo bewaren en bewaken we onze open samenleving. Bovendien, om onze democratie en rechtsstaat in stand te houden dienen we onze rechtscultuur en rechtsgemeenschap te onderhouden. Dat begint met het zelfbewust formuleren van wat ons bindt.

3. Waarden

Wat is dan de erfenis van de Europese traditie, die ooit begon in Athene en Jeruzalem? Welke waarden zijn kenmerkend voor ons land? In de module "Kernwaarden van de Nederlandse samenleving" worden als kernwaarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit benoemd en uitgewerkt. In dit initiatiefvoorstel worden de waarden gelijkwaardigheid, vrijheid, verantwoordelijkheid, naastenliefde en tolerantie als voor ons land kenmerkende kernwaarden benoemd en kort beschreven. Waarden die onzes inziens essentieel zijn om hier in Nederland, in Den Haag in vrede samen te kunnen leven.

Gelijkwaardigheid

De fundamentele gelijkwaardigheid wortelt in het besef dat, zoals de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring het zo mooi zegt, "all men are created equal". Vele mensenrechten zijn gebaseerd op deze principiële gelijkwaardigheid tussen mensen. In Den Haag erkennen we dat iedereen gelijkwaardig is. Of je nu homo of hetero bent, man of vrouw, jong of oud, gelovig of niet-gelovig - we discrimineren hier niet. Ook afkomst, uiterlijk en bijvoorbeeld fysieke of verstandelijke beperkingen mogen geen reden zijn om iemand uit te sluiten. Iedereen krijgt in gelijke gevallen een gelijke behandeling.

Vrijheid

Een fundamentele waarde van de westerse beschaving is vrijheid. In Nederland en andere westerse landen hebben burgers bijvoorbeeld de vrijheid om te geloven wat ze willen en ook de vrijheid om van geloof te veranderen. Iedereen is verder vrij om te zijn wie hij of zij wil zijn en er een eigen levensstijl op na te houden, binnen de grenzen van de wet. De vrijheid van meningsuiting is in onze democratische samenleving een belangrijk grondrecht en groot goed. Iedereen heeft het recht om in woord en beeld elkaars meningen en (geloofs)overtuigingen te bediscussiëren en te bekritisieren. Vrijheid is daarmee nog geen vrijbrief. Juist het westerse vrijheidsbegrip veronderstelt een balans tussen rechten en plichten, tussen vrijheden en verantwoordelijkheden. Individuele vrijheid betekent anders gezegd niet alleen dat je mag denken en doen wat je wilt, maar ook dat je de ruimte hebt om te doen wat behoort te worden gedaan. Hier ligt gelijk de link naar de volgende kernwaarde: verantwoordelijkheid.

Verantwoordelijkheid

Vrijheid schept verantwoordelijkheid en is nooit onbegrensd. Het recht op vrijheid betekent tegelijk de plicht van verantwoordelijkheid. Je bent vrij om te denken, zeggen en doen wat je wilt, maar je hebt daarbij ook de verantwoordelijkheid om rekening te houden met de ander. De vrijheid van de een mag niet ten koste gaan van die van de ander en is dus altijd begrensd. Verantwoordelijkheid betekent ook dat een ieder naar vermogen bijdraagt aan de bloei van de stad en zorg draagt voor zijn of haar leefomgeving. Het in stand houden van onze samenleving en democratie vereist de inzet van vrije en verantwoordelijke burgers.

Naasteliefde/solidariteit

Naasteliefde betekent omzien naar elkaar, gericht zijn op de ander, ons medeverantwoordelijk weten voor het welzijn van de medemens. Naasteliefde leidt tot betrokkenheid op familie, vrienden, buurtgenoten en stadsgenoten, ook als zij anders zijn dan wijzelf. Het maakt dat wij het in Den Haag voor elkaar opnemen als dat nodig is. Vanuit die motivatie staan in Den Haag dagelijks, naast tal van maatschappelijke organisaties en kerken, vele duizenden vrijwilligers en mantelzorgers op om zich in te zetten voor de ander. Naasteliefde maakt ons ook bereid tot onderlinge solidariteit. In ons persoonlijk leven en - waar mensen niet voor zichzelf kunnen zorgen - via de overheid.

Tolerantie

'Leven en laten leven' en 'moet kunnen', dat kenmerkt Nederland. Tolerantie gaat echter veel verder dan deze (quasi) onverschilligheid. Tolerantie gaat over het toestaan en verdragen van verschil. Pijnlijke en diepgaande verschillen soms. Tolerantie veronderstelt een idee van goed en kwaad, van waarheid en leugen. Tolerantie gaat over de vraag in hoeverre je de ander in zijn doen en laten kunt en mag accepteren, hoewel je zelf andere ideeën over waarheid en kwaad hebt. Daarbij speelt macht een belangrijke rol. De meerderheid in de samenleving heeft de macht om

een minderheid zijn mening op te leggen. Van die machtige meerderheid wordt dus tolerantie gevraagd, hoewel die meerderheid zich misschien wel groen en geel ergert aan het gedrag of de ideeën van de minderheid. Tolerantie vergt beheersing en wijsheid, maar ook duidelijke begrenzing. Intolerantie kunnen we nooit tolereren.

4. Voorstellen initiatiefvoorstel 'waardig welkom'⁵

Den Haag toont met de Haagse aanpak Statushouders Sociaal Domein aan veel werk te willen maken van de integratie van de vele nieuwe Hagenaars in onze stad. Kennismaken met de Nederlandse waarden, normen en gewoonten maakt daar onderdeel van uit, als uitvloeisel van de toezegging aan de ChristenUnie/SGP-fractie. Voor een degelijke kennismaking en inburgering volstaat één workshopavondje natuurlijk niet, net zo goed dat je onze taal niet in één dag leert spreken. Evenals we bij huisvesting, taal en werk alles op alles zetten om de integratie van nieuwkomers te laten slagen, zo hebben we dat ook te doen bij het overbrengen van onze waarden, normen en gewoonten. De ChristenUnie/SGP doet daarom drie praktische voorstellen ter invulling van en als aanvulling op dit cruciale onderdeel van de Haagse aanpak Statushouders Sociaal Domein.

I. Waardenlessen en -verklaring

Ontwikkelen: inhoud

De ChristenUnie/SGP stelt voor dat het college in overleg treedt met Vluchtelingenwerk met het verzoek om een serie waardenlessen te ontwikkelen voor statushouders. Dus niet één les of workshop. Dat is te weinig om onze waarden te leren kennen. Deze lessen dienen voor het overbrengen van onze waarden. Inspiratie voor deze waardenlessen is te vinden in de module "Kernwaarden van de Nederlandse samenleving" en in de paragraaf over waarden uit dit initiatiefvoorstel. Informatie over de serie waardenlessen, zoals waar en wanneer deze worden gegeven, staan in een brochure.

Uiteindelijk mondt het volgen van de serie waardenlessen uit in het ondertekenen van de "Participatieverklaring".⁶ In de Haagse aanpak Statushouders Sociaal Domein stelt het college reeds voor deze te herintroduceren.

Geven: logistiek

Wat de ChristenUnie/SGP betreft worden de waardenlessen gegeven door onderwijzers die Vluchtelingenwerk selecteert, waarbij het logisch is dat personen worden geselecteerd die over didactische vaardigheden beschikken en affiniteit hebben met het onderwerp en de doelgroep. Het ligt daarbij voor de hand aansluiting te zoeken bij de bestaande infrastructuur rondom taallessen en de waardenlessen logistiek te koppelen aan de taallessen. De taallessen is een goed moment aangezien elke statushouder in de praktijk Nederlandse les volgt.

---

⁵ Een aantal van deze voorstellen is reeds overgenomen en geïmplementeerd door het college. Dat blijkt uit de reactie van het college van 30 augustus 2016 (RIS 294500). Voor de volledigheid staan hier de voorstellen nog in zijn totaliteit weergegeven.

⁶ Eerder werd de Participatieverklaring gebruikt bij een pilot van het Ministerie van SZW en de gemeente Den Haag om met name MOE-landers meer in beeld te krijgen, maar ook om vluchtelingen les te geven over onze waarden. Den Haag richtte zich hierbij voornamelijk op MOE-landers. Met het wederzijds ondertekenen van de Participatieverklaring beloofden zowel de MOE-landers als de gemeente dat zij ten eerste de geleerde

Volgen: communicatie

Er zijn drie manieren om de statushouders te informeren over de waardenlessen: via de gemeente, VluchtelingenWerk en bewonersorganisaties.

Gemeente: een statushouder ontmoet op dit moment slechts eenmaal de gemeente voor het in orde maken van de papieren voor onder andere bijstand en toeslagen. De ChristenUnie/SGP stelt voor dat de gemeente bij dit eerste gesprek wijst op het belang van en de eerstvolgende mogelijkheid om de waardenlessen te volgen, waarbij de eerdergenoemde brochure wordt uitgereikt.

VluchtelingenWerk: de brochure wordt ook verspreid via VluchtelingenWerk. Na het contactmoment met de gemeente is de statushouder veelvuldig in contact met deze hulporganisatie. Ook VluchtelingenWerk wijst de statushouders op de wenselijkheid en mogelijkheden tot het volgen van de lessen.

Bewonersorganisaties: een ander voorstel is om de communicatie via "Welkom in de wijk"⁷ te laten verlopen; een voorstel dat de ChristenUnie/SGP-fractie eerder indiende. Hierin wordt voorgesteld dat nieuwe buurtbewoners via bewonersorganisaties welkomstinformatie krijgen. Nu er op meerdere locaties groepen statushouders tegelijk gehuisvest worden, is het voor bewonersorganisaties ook makkelijker om gericht te informeren. Zij voegen bij het welkomstpakket ook de informatie over het volgen van de waardenlessen.

Afronden: Participatieverklaring

Het afronden van de serie waardenlessen mondt uit in het ondertekenen van de Participatieverklaring. De ondertekening is, wat de ChristenUnie/SGP betreft, een feestelijke gebeurtenis. Ter inspiratie kan hiervoor naar de huidige naturalisatieceremonie worden gekeken.

II. Met je maatje naar het museum

Maatjes (buddy's) zijn een belangrijk onderdeel van het beleid, zoals uitgewerkt in de Haagse aanpak Statushouders Sociaal Domein en worden bijvoorbeeld via VluchtelingenWerk geworven. Deze vrijwilligers melden zich in groten getale aan. Meestal voor een paar uur in de week en/of een korte periode. VluchtelingenWerk is ook op zoek naar maatjes voor een intensievere begeleiding. Zij zijn immers niet alleen de personen waardoor Haagse statushouders onze taal beter leren spreken, maar ook degenen waardoor deze nieuwkomers Den Haag en zijn geschiedenis leren kennen en onze waarden leren begrijpen. Het zijn dus niet alleen taalmaatjes, maar ook 'waardenmaatjes'. Het ligt voor de hand om hierop in te spelen en statushouders in combinatie met hun maatjes nader kennis met Den Haag, zijn geschiedenis en onze waarden te laten maken. Dat kan bijvoorbeeld door Haagse cultuurankers als Madurodam, het Gemeentemuseum, het Haags Historisch Museum, Muzee Scheveningen en/of ProDemos te bezoeken en het Haagse Grondwetpad⁸ te bewandelen. De ChristenUnie/SGP stelt voor met genoemde organisaties, die buitengewoon enthousiast reageerden op dit idee, als gemeente afspraken te maken hoe dit plan concreet handen en voeten te geven.

---

kernwaarden zo goed mogelijk helpen uitdragen en ten tweede actief bijdragen aan de samenleving door betaald werk, vrijwilligerswerk of andere vormen van participatie.

⁷ <https://denhaag.christenunie.nl/k/n11246/news/view/932460/487158/christenunie-sgp-wil-warm-welkom-voor-nieuwe-wijkbewoners.html>

⁸ <http://grondwetpad.nl/De-wandeling>

III. Stadsgesprekken over gemeenschappelijke kernwaarden

Onze gemeenschappelijke waarden zijn geen rustig bezit. Ze kunnen alleen levend gehouden worden als we erover in gesprek blijven. Dat is allereerst een maatschappelijk gesprek. Maar wat de ChristenUnie/SGP betreft moet het debat over gedeelde waarden ook vanuit de politiek geëntameerd worden. De politiek heeft niet alleen als taak om goede regels voor de stad te maken en te handhaven, maar heeft ook een rol in het gesprek over de gemeenschappelijke basis van ons samenleven. Zoals het stadsbestuur stadsgesprekken over tal van onderwerpen organiseert, zo is ook het gesprek, het debat over dat wat ons samenbindt op zijn plaats. Over onze kernwaarden. Over waarden waar we pal voor staan. Over ruimte voor verschil en de grenzen van onze tolerantie. De actuele stroom statushouders naar Den Haag is een uitgelezen kans dat gemeenschappelijke gesprek, dat debat over de essentiële voorwaarden om in vrede samen te leven vorm te geven. Een gesprek waaraan bij voorkeur mensen uit allerlei tradities en met verschillende voorkeuren gelijkwaardig meedoen; een dwarsdoorsnede van Den Haag zogezegd. De gemeente zou deze stadsgesprekken met oude en nieuwe bewoners perfect kunnen organiseren in het kader van het *Just Peace Festival*, dat elk jaar rond de Internationale VN Dag van de Vrede op 21 september wordt georganiseerd. Zo kan dit feest een feest van vrede en recht worden met 'toegevoegde waarde' voor iedereen. De stadsgesprekken zouden kunnen leiden tot een 'Verklaring van Den Haag', waarin we de grondslagen en waarden van onze Haagse samenleving nog eens expliciet maken. Hoe dit ook zij, alleen het gesprek over onze gemeenschappelijke basis is al waardevol. Zolang we in gesprek zijn, delen we namelijk iets met elkaar.

De raad van de gemeente Den Haag,

gelezen het initiatiefvoorstel 'waardig welkom' van het raadslid Pieter Grinwis van de ChristenUnie/SGP-fractie,

constaterende dat in de Reactie op het Initiatiefvoorstel van 30 augustus 2016 (RIS 294500) is aangegeven dat een aantal punten uit het voorstel reeds is geïmplementeerd, waaronder de ontwikkeling van waardenlessen door VluchtelingenWerk en het hierin opnemen van de waarden die in de landelijke Participatieverklaring centraal staan,

besluit:

- I. vast te stellen dat de gemeente wenst dat de integratie en participatie van statushouders bevorderd wordt door het delen van onze waarden, en hierbij samenwerkt met maatschappelijke partners, zoals ProDemos, VluchtelingenWerk en (andere) aanbieders van maatjesprojecten;
- II. in te stemmen met de volgende actiepunten:
  - a. 1) onderwijzers geselecteerd door VluchtelingenWerk in te zetten om deze waardenlessen te geven; bij het geven van de lessen om praktische redenen **waar** mogelijk aan te sluiten op de taallessen, aangezien nagenoeg alle statushouders Nederlandse les volgen;
2) VluchtelingenWerk de statushouders informatie te laten verstrekken over de waardenlessen;
3) vanaf het moment dat de Participatieverklaring een juridische status krijgt (medio 2017) de ondertekening van de Participatieverklaring als afsluiting te laten gelden van de gevolgde serie waardenlessen; van de ondertekening een feestelijke gebeurtenis te maken;
  - b. statushouders met behulp van maatjes kennis te laten maken met Den Haag, zijn geschiedenis en de daaraan ten grondslag liggende waarden door **ze aan te bevelen samen een bezoek te brengen aan** Haagse cultuurankers, zoals ProDemos, het Haags Historisch Museum, Muzee Scheveningen, het Gemeentemuseum en Madurodam en ze te wijzen op andere mogelijkheden, zoals de Grondwetpadwandeling;
  - c. stadsgesprekken te faciliteren over onze gemeenschappelijke kernwaarden tussen oude en nieuwe Hagenaars, bij voorkeur in het kader van het jaarlijkse *Just Peace Festival*.

Aldus besloten in de raadsvergadering d.d. 16 februari 2017.

De griffier

De voorzitter